

# Krig er krig

WILLIAM LUND, LAVANGSNES

Krig er nådeløs og grusom. Den leksa fikk vi lære grundig i krigen 1940-1945. Selv var jeg bare et lite barn da. Min historiekunnskap fra krigstiden baserer seg derfor i hovedsak fra andres fortellinger.

Jeg er helt enig med Helge Eriksen, Harstad Tidende-medarbeider, om at vi ikke må sovne på grunn av en lang periode med fred, men må holde forsvarevnen på topp.

Lærdommen fra 1940 viste at vi fikk ingen mulighet til å forandre på fortidens manglende forberedelser for den krigen som kom.

Mamma var en tur til byen (Narvik), den 8. april, og så marinegaster fra krigsskipene "Eidsvold" og "Norge" marsjere gjennom Gate 1. Tidlig om morgenen neste dag lå de fleste av gastene drept i skipsvrakene som lå på havets bunn i Narvik havn med ankrene ute. Hva galt hadde vi gjort tyskerne for at de overfalt oss 9. april? Ingenting. Vi skal heller ikke glemme at også mange andre land som var fredelige og aldri hadde tråkkt tyskerne på tærne ble overfalt av tyrannen Hitlers horder av soldater, og det manglet ikke på uskyldige som ble drept, lemlestet, fornedret, voldtatt, husbrent, folk arrestert, torturert, og mange sendt til gasskamrene.

Jeg leste artikkelen i HT 17. oktober av Astrup Nilssen, om marinens senking av hurtigruten "Irma" 13. februar 1944.

Nilssen stiller seg selv og andre spørsmål om hvorfor båten ble senket, og er kommet frem til at det var i en skjendig handling, gjort av den norske marine mot et sivilt mål.

Astrup Nilssen led et personlig tap ved senkingen, ved at han mistet sin far.

Det er riktig av Nilssen å stille seg kritisk til hva norske soldater gjorde under krigen mot sine egne og andre. Med artikkelen følger det et bilde av hurtigruten "Irma". Så langt jeg kan dømme er det ei tegning (ikke et fotografi). Båten ville aldri gå på tvers av så store bølger med bommene oppe. Det strider mot alt av sjømannskunnskap. Bildet viser at båten kan føre last og passasjerer. Båten var også under tysk kontroll, og kunne omdisponeres etter behov fra tysk side.

Det kan vel ikke herske noen tvil om at båten var, eller kunne være, til nytte for tyskerne i krigføringen. Det samme kan man si om sjøfolkene ombord. De krigsførende landene trengte ikke bare krigsmateriell og transport, men også mat og posttjenester (informasjon og ordre).

Tyskerne og deres allierte gjorde hva de kunne for å senke den allierte flåte, både sivil og militært, for begge deler ble betraktet som bidragsyter til landenes forsvarsevne og slagkraft, noe mange sjøfolk fikk erfare, heriblant mange norske.

De allierte hadde like stor og påtrengende grunn til å bekjempe tysk og tyskkontrollert krigsmateriell (bidragsmateriale), herunder også skipsflåten i Norge.

Til Nilssen vil jeg si: Din far kan ikke ha vært ukjent med risikoen for senking av hurtigruten. Både senkingene av båter fra

første verdenskrig og for 2. verdenskrig viste at båtene var et krigsmål.

Selv om tyskerne sensurerte og fordreide informasjonen under krigen, kan vel ikke norske sjøfolk i Norge under krigen være i tvil om at det pågikk en verdenskrig, og at Norge med dets kyster ikke var et fredet område som var skjermet for krigens kamphandlinger, grunnet en kapitulasjonserklæring fra en hæravdeling som ikke hadde noe annet valg enn å velge mellom å legge ned Forsvaret eller bli drept, eventuelt satt i fangeleir.

Norske sjøfolk i den norske frie skipsflåten var tvunget til å seile flåten, eller så ble de satt i fengsel. Norske sjøfolk i Norge under krigen hadde vel ikke noen friere stilling?

Etter mitt syn ble hurtigruten "Irma" og et offer forårsaket av at Hitler-Tyskland startet en verdenskrig, og at ikke alle ville underkaste seg aksemaktenes tyranni.

Krigen førte også med seg at mange folkeslags soldater måtte drepe egne landsmenn som en del av bekjempelsen for å få stoppet tyrannen.

Ingen ønsket situasjonen som de selv hadde valgt, men var påtvunget av krigens utvikling hvor de stod overfor en brutal og nådeløs overfallskrigsmakt. Det ble selvfølgelig også gjort mange feil fra begge sider i krigen.

Du har grunn for å være bitter, det har også mange andre som mistet sine kjære, og alle de som fikk seg et sjokk de aldri kan glemme av krigens gru. Hvilket valg hadde marinen? Gå ombord i "Irma" for å finne ut hvorvidt båten aldri gjorde nytte for krigsmakten Tyskland? Spørre etter garanti fra tyskerne om at båten ikke skulle settes inn i transport av mat, krigsmateriell og soldater som ville hjelpe tysk krigføring?

I etterkrigstiden kan vi alle gjøre oss opp tanker om hvorfor ting ble gjort slik de ble gjort under krigen. Det blir i stor utstrekning bare en gjetting av hva som var beveggrunnene til dem som stod midt oppe i hendingene og avgjørelsene som ble tatt fra begge sider. I fredstid vedtar vi lover for krig som er verdiløse når først en storkrig starter. Det beste er å ikke hive den første sten, men det er ikke alltid det hjelper å ønske fred og trekke seg bort fra problemene slik det ble gjort for 9. april 1940 av mange nasjoner.

Min svigerfar fortalte om noen ganger da fiskebåten han var på ble rekvirert med mannskap for å føre noen tyske offiserer. Han sa de var livredd for ikke å stille opp i riktig tid for transport. De var ikke bare redd for seg selv, men også for familien i tilfelle de vakte tysk vrede.

Til slutt vil jeg takke Astrup Nilssen for hans artikkel, og at han lot oss ta del i den tragedien som rammet hans familie som følge av en krig ingen av oss hadde ønsket seg, og som også ville ha kostet meg livet hadde det ikke vært for min mors 6. sans.

Det var mange som fikk en tung bær på videre etter krigen. Ikke minst de av våre sjøfolk som overlevde konvoifarten mellom USA og England eller Murmansk, hvor de var skyteskive i fem lange krigsår.